

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан історичного факультету

В.І. Мільчев

« 30 » / серпень 2020

РОЗМАЇТТЯ ГЕНДЕРНИХ ВІДНОСИН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалавра

денної форми здобуття освіти
спеціальності **291 Міжнародні відносини, соціальні комунікації та
регіональні студії**

освітньо-професійна програма **країнознавство**

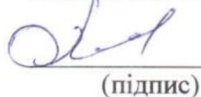
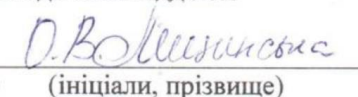
Укладач: Кривко І.М., к.і.н., доцент кафедри джерелознавства, історіографії та спеціальних історичних дисциплін

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин

Протокол №1 від 25 серпня 2020 р.
Завідувач кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин

 О.М. Маклюк

Погоджено
з навчально-методичним відділом

 (підпис) (ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою історичного факультету

Протокол № 1 28 серпня 2020 р.
Голова науково-методичної ради історичного факультету

 Р.Б. Шиханов

Погоджено з навчальною лабораторією інформаційного забезпечення освітнього процесу

 (підпис) (ініціали, прізвище)

2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни
		очна (денна) форма здобуття освіти
29 Міжнародні відносини	Кількість кредитів 3	Вибіркова
		Цикл дисциплін вільного вибору студента
291 Міжнародні відносини, соціальні комунікації та регіональні студії	Загальна кількість годин 90	Семестр:
		6
країнознавство	*Змістових модулів – 2	Лекції
		28 год.
		Практичні)
		-
		Самостійна робота
		62 год.
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 4	Вид підсумкового семестрового контролю: залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Розмаїття гендерних відносин» є формування гендерної самосвідомості студентів як умови здійснення успішної гендерної соціалізації, професійного самовизначення та життєвої стратегії особливості, впровадження в практику взаємодії статей норм толерантної поведінки

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Розмаїття гендерних відносин» є:

- відмова від суто біологічно бачення функцій та ролей чоловіка та жінки в культурі і соціумі, відмова від андроцентризму наукового дискурсу та подолання андроцентричної репрезентації історії українського та світового суспільства;

- представити гендерний глосарій;

- розкрити особливості гендеру як методу дослідження;

- пояснити історичні та соціальні підгрунття відмінностей в становищі жінок та чоловіків у суспільстві;
- сформулювати уявлення про проблематику та історію розвитку жіночих, гендерних та феміністських досліджень в Україні та за її межами;
- представити стан гендерної політики в сучасній Україні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- гендерний глосарій та напрями гендерних досліджень;
- етапи становлення гендерних досліджень;
- наявні гендерні стереотипи і тенденції їх зміни;
- сучасний стан гендерної політики в Україні;
- основні принципи гендерного аналізу суспільних процесів та історичних явищ.

вміти:

- визначати й аналізувати основні гендерні проблеми українського суспільства;
- застосовувати методологію аналізу, що базується на врахуванні гендерних питань;
- визначати основні напрямки створення партнерства між жінками та чоловіками.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **результатів навчання (компетентностей)**: знання про гендерну нерівність, фактори й умови, що викликають її; вміння виявляти та давати оцінку гендерній нерівності; здатність не проявляти у своїй поведінці гендернодискримінаційні практики; здатність вирішувати власні гендерні проблеми та конфлікти.

Міждисциплінарні зв'язки. Вивчення навчальної дисципліни «Розмаїття гендерних відносин» передбачає використання досягнень наступних дисциплін:

1. Соціології – при характеристиці таких понять як маскуліність/фемінність, ідентичність, репрезентації, публічне/приватне, гендерна система, гендерний контракт.
2. Політології – для аналізу стереотипного конструкту, який формується під впливом ментальних особливостей політичної культури й уособлює в собі зовнішні очікування та внутрішні характеристики суспільно-політичної поведінки чоловіків і жінок, що склалися історично.
3. Історії релігії – для пояснення стереотипів в оцінках поведінки, приписах щодо жінок і чоловіків, які склалися в суспільстві під впливом різних релігійних конфесій.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. ГЕНДЕР ЯК НАУКА І НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Тема 1. Теоретичні засади гендерної теорії

Визначення понять: гендер, стать. Гендерні ролі, гендерна стратифікація, гендерна соціалізація, гендерні стереотипи, фемінізм, маскулінізм, андроцентризм, патріархат, фемінізм.

Предмет та об'єкт гендерних досліджень. Методологічна основа гендерних досліджень. Гендер як соціокультурний конструкт. Міждисциплінарний характер гендерних досліджень. Метод гендерного аналізу соціальних та суспільних явищ, його можливості. Об'єкти гендерного аналізу: праці істориків, політологів, архівні матеріали, юридичні акти.

Тема 2. Теоретичні основи досліджень статі й гендера

Історичний та соціальний контекст виникнення гендерних досліджень. Проблема статі у філософії та соціології.

Погляди Платона та Аристотеля щодо значення жінок у функціонуванні суспільства. Християнська рецепція статі.

Ренесансний гуманізм та філософи нового часу про рівність жінок і чоловіків.

Гендерний підхід у класичній соціології як проблематика відносин між статями: у марксизмі, соціології Е.Дюркгейма, структурному функціоналізмі Т.Парсонса, у соціальної конструктивізму (соціальне конструювання гендерних відмінностей І.Гофмана, К. Уест, Д. Зіммерман); структурний конструктивізм П.Бурд'є, Е.Гідденса. Гендерні дослідження на Заході як практика феміністського руху. Інституціоналізація дисципліни. Гендерні дослідження в Україні.

Розділ 2. ГЕНДЕР І СУСПІЛЬСТВО

Тема 3. Гендер і сексуальність

Види гендерної ідентичності. Види сексуальної орієнтації. Дослідження сексуальності у ХХ столітті. Подвійний сексуальний стандарт. Сексуальна соціалізація і проблема пошуку власного гендеру.

Тема 4. Сучасна гендерна практика в Україні

Міфи про українські патріархат та матриархат. Критика андроцентризму. Конструювання міфів: обрах Березині, образ Барбі, образ феміністки.

Сексизм – ідеологія патріархату. Гендерні образи в рекламі. Гендерні стереотипи масової свідомості в рекламному дискурсі. Сексизм в рекламному дискурсі.

Гендерна лінгвістика. Гендерне рівноправ'я у мові.

Державні програми щодо забезпечення гендерного рівноправ'я та унеможливлення гендерної дискримінації в Україні.

Тема 5. Фемінізм в Україні та світі

Феміністські концепції: ліберальний фемінізм, соціалістичний фемінізм (від класичного марксизму до неомарксизму), радикальний фемінізм, новітні феміністські концепції (гуманістичний фемінізм, культурний фемінізм, "гінекоцентристики", "альтернативна наука").

Зародження феміністського руху в Україні. Н.Кобринська, О.Кобилянська, Х.Алчевська, О.Пчілка, Л.Українка.

Етапи жіночого руху. Самоорганізація жінок та відродження жіночого руху в Україні. Типологія сучасного жіночого руху. Тенденції жіночого руху. Українські жіночі організації у міжнародному вимірі.

Тема 6. Гендерні відносини в політиці та економічній сфері

Доступ жінок до політики в Україні та світі. Гендерні квоти в органах влади та політичних партіях. Міжнародний досвід гендерної політики.

Різниця в оплаті праці між чоловіками та жінками. Горизонтальна та вертикальна сегрегація. Продуктивна та репродуктивна праця. Гендерна дискримінація на ринку праці. Державна політика щодо подолання дискримінації в економіці та насильства на робочому місці.

Тема 7. Гендерне насильство

Визначення поняття «Гендерне насильство». Види гендерного насильства. Державні програми щодо попередження гендерного насильства.

Торгівля людьми як особлива форма насильства.

Протидія насильству: державні, громадські та міжнародні організації.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с/п	лаб	сам.роб.			л	с/п	лаб	сам.роб.	
					інд.завд. (при наявності)						інд.завд. (при наявності)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
Розділ 1. ГЕНДЕР ЯК НАУКА І НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА												
Тема 1. Теоретичні засади гендерної теорії	20	4			14	2						
Тема 2. Теоретичні основи досліджень статі й гендеру	10	2			8							
Разом за	30	6			22	2						

розділом 1												
Розділ 2. ГЕНДЕР І СУСПІЛЬСТВО												
Тема 3. Гендер і сексуальність	12	4			4	4						
Тема 4. Сучасна гендерна практика в Україні	12	4			4	4						
Тема 5. Фемінізм в Україні та світі	10	4			4	2						
Тема 6. Гендерні відносини в політиці та економічній сфері	16	6			6	4						
Тема 7. Гендерне насильство	10	4			2	4						
Разом за розділом 2	60	22			20	18						
Усього годин	90	28			42	20						

5. Темі лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретичні засади гендерної теорії <i>Гендер та гендерна рівність</i> <i>Гендер як навчальна дисципліна</i>	2 2
2	Тема 2. Теоретичні основи досліджень статі й гендеру	2
3	Тема 3. Гендер і сексуальність	4
4	Тема 4. Сучасна гендерна практика в Україні <i>Критика андроцентризму</i> <i>Гендерна лінгвістика</i>	2 2
5	Тема 5. Фемінізм в Україні та світі	4
6	Тема 6. Гендерні відносини в політиці та економічній сфері <i>Гендер та ринок праці</i> <i>Гендер і політика</i>	4 2
7	Тема 7. Гендерне насильство	4
Разом		28

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретичні засади гендерної теорії	14
2	Тема 2. Теоретичні основи досліджень статі й гендеру	8
3	Тема 3. Гендер і сексуальність	4

4	Тема 4. Сучасна гендерна практика в Україні	4
5	Тема 5. Фемінізм в Україні та світі	4
6	Тема 6. Гендерні відносини в політиці та економічній сфері	6
7	Тема 7. Гендерне насильство	2
Разом		42

7. Види контролю і система накопичення балів

Дисципліна «Розмаїття гендерних відносин» розбита на 2 частини, які відповідають двом атестаціям. Кожна атестація має ряд поточних контрольних заходів. За кожний вид поточного контролю студент отримує бальні оцінки, які сумуються в межах першої чи другої атестації і складають загальну оцінку за поточний контроль. Одержання студентом мінімальної бальної оцінки за кожно з двох атестацій є обов'язковою умовою його допуску до заліку з дисципліни.

Для допуску до складання заліку студент повинен набрати протягом семестру мінімум **35 балів**.

Види поточного і рубіжного контролю:

- виконання тестових завдань;
- виконання самостійних письмових робіт;
- захист індивідуальних завдань;
- виконання поточних контрольних робіт;
- підсумковий семестровий контроль (залік).

Тестові завдання

Тестові завдання з тем курсу пропонуються студентам з метою діагностики рівня засвоєння теоретичного матеріалу. Тестові завдання виконуються студентами самостійно у системі Moodle.

Максимальна кількість балів – **35 балів**.

Самостійна робота (перегляд фільмів з проблематики курсу та їх рецензування)

Виконана самостійна робота комплексно оцінюється викладачем, враховуючи такі критерії:

- самостійність суджень;
- оригінальність думки;
- наявність гендерного аналізу.

Самостійна робота подається викладачу у письмовому та електронному вигляді у визначені терміни. Робота обов'язково перевіряється на наявність плагіату. Виконання самостійної роботи у повному обсязі (оригінальність тексту — не менше 90%) оцінюється в **20 балів**.

Індивідуальне завдання

Виконання індивідуального завдання передбачає розробку однієї із запропонованих тем та захист її.

Максимальна кількість балів — **20 балів**.

Поточна контрольна робота

Поточна контрольна роботи проводяться з метою діагностики рівня засвоєння теоретичного матеріалу. Поточна контрольна робота проводиться під час лекційних занять. Протягом семестру проводиться 1 поточна контрольна робота.

Максимальна кількість балів – **5 балів**.

Залік

Залік проводиться в усній формі за визначеним переліком питань

Максимальна кількість балів – **20 балів**.

Заборгованості по самостійній роботі та індивідуальному завданню студент повинен ліквідувати до закінчення 2-ї атестації.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		ЕЕкзамен	ЗЗалік
A	90 – 100 (відмінно)	55 (відмінно)	ЗЗараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

8. Рекомендована література

Основна:

1. Бовуар Сімона де. Друга стать: У 2т. К., 1995.
2. Богачевська-Хомяк М. Білим по білому. Жінки в громадському житті України. 1884-1939. К., 1995.
3. Гендерний аналіз українського суспільства. К.: ПРОООН, 1999.
4. Кімелл М. Гендероване суспільство. К.: Сфера, 2003. 490 с.
http://www.insight-ukraine.org/uploads/files/genderovane_suspil_sm.pdf
5. Кісь О. Дефініції фемінізму // Ї. Незалежний культурологічний часопис. Число 17. 2000. С.14-21.

6. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. К.: «К.І.С.», 2004. 536 с.
http://gender.at.ua/_ld/1/186_osnovy_teorii_g.pdf
7. Смоляр Л.О. Минуле заради майбутнього: Жіночий рух Наддніпрянської України другої половини ХІХ – початку ХХ ст.: Сторінки історії: Монографія. Одеса, 1998.

Додаткова:

8. Айвазова Светлана. К истории феминизма // Общественные науки и современность. 1992. №6.
9. Богачевська Марта. Націоналізм та фемінізм – одна монета спільного вжитку // Ї. Незалежний культурологічний часопис. Число 17. 2000. С.4-13.
10. Богачевська-Хомяк М. Тендер довкола гендеру // Критика. 1993. №3. С.21-23.
11. Вайнгартен Сюзанна, Веллерсгофф Маріанне. Фемінізм без жіночого руху // Ї. Незалежний культурологічний часопис. Число 17. 2000. С.58-68.
12. Вальчевська Славка. Особиста свобода. Домашній матриархат // Ї. Незалежний культурологічний часопис. Число 17. 2000. С.28-42.
13. Енгельс Ф. Походження сім'ї, приватної власності і держави. У зв'язку з дослідженнями Л.Г.Моргана. К., 1981.
14. Клецина И.С. Гендерная социализация. СПб., 1998.
15. Лавриненко Н.В. Женщина: самореализация в семье и обществе (Гендерный аспект). – К.: ВИПОЛ, 1999.
16. Марцинюк Т. Гендер для всіх. Виклик стереотипам. К., 2017. 256 с.
17. Матьє Нікол-Кльод. Він – культура, вона – натура // Ї. Незалежний культурологічний часопис. Число 17. – 2000. – С.4-20.
18. Скотт Джоан. Гендер: полезная категория исторического анализа // Введение в гендерные исследования. Ч.ІІ: Хрестоматия. Х.-СПб., 2001. С.405-436.
19. Смоляр Л. Фемінізм в Україні: традиції і сучасність // Віче. 1995. №9. С.81-92.
20. Теория и история феминизма / ред.И.Жеребкина. Х., 1996. С.145-180.
21. Хома Таня. Чи був фемінізм в Україні? // Ї. Незалежний культурологічний часопис. Число 17. 2000. С.21-27.
22. Хоф Ренате. Возникновение и развитие гендерных исследований // Пол. Гендер. Культура. Немецкие и русские исследования. М., 1999. С.23-53.
23. Чухим Наталія. Гендер та гендерні дослідження в ХХ ст. // Ї. Незалежний культурологічний часопис. Число 17. 2000. С.22-29.
24. Яворська Галина. У боротьбі проти чоловічого шовінізму (американська гендерна реформа 70–80-х рр.) // Прескриптивна лінгвістика як дискурс: Мова, культура, влада. – К., 2000.

Інформаційні ресурси

1. Центр гендерної культури. <http://www.genderculturecentre.org/>

2. Womenation.org: Информационный портал женского освободительного движения. <http://womenation.org/>
3. Крона: Гендерный інформаційно-аналітичний центр. <http://www.krona.org.ua/>
4. Українська асоціація дослідників жіночої історії. <http://www.womenhistory.org.ua/>